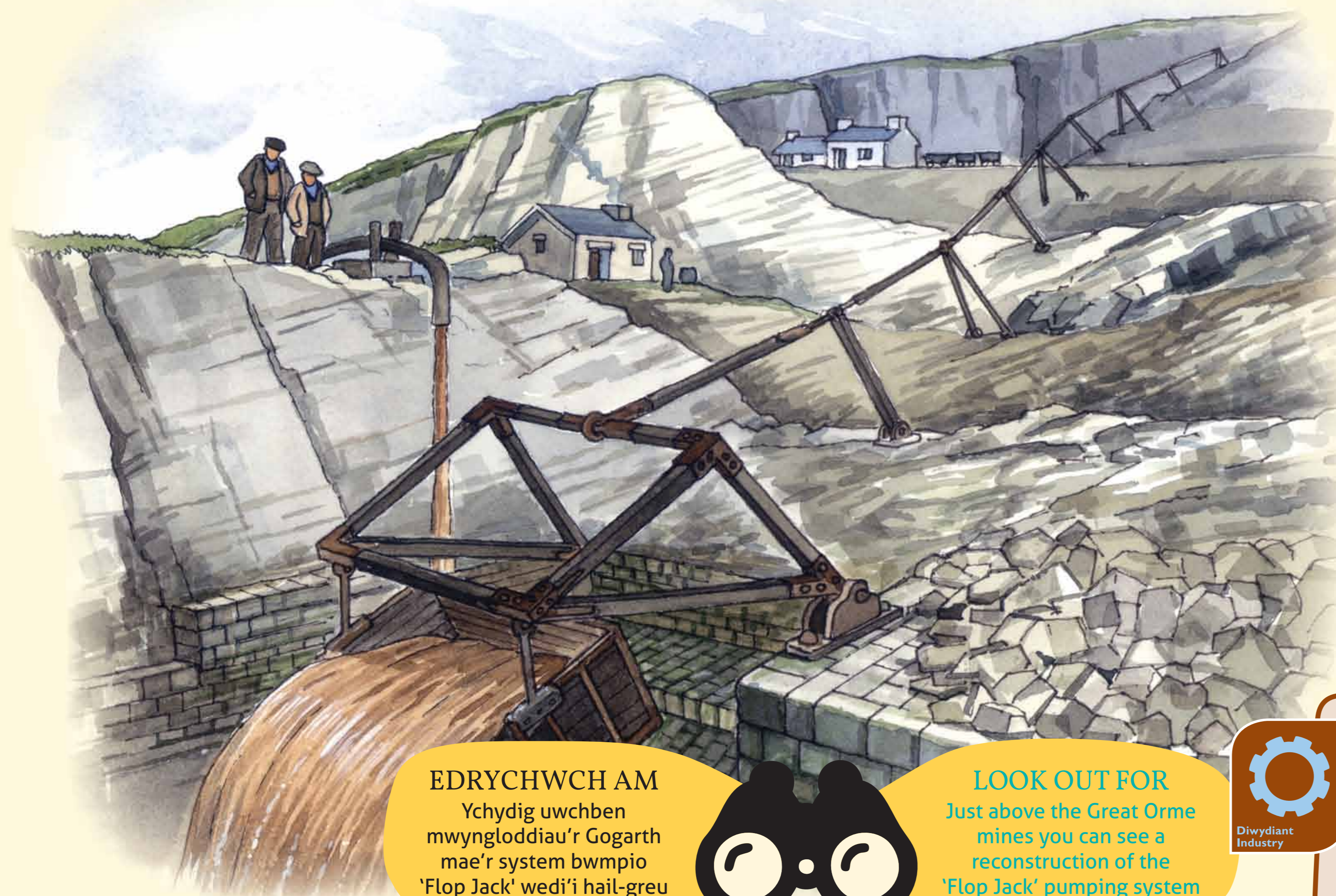

Copr

Cloddiwyd mwyn copr ar y Gogarth am dros 4,000 o flynyddoedd. Mae'r tir anwastad yn dangos lleoliad rhai o'r gweithfeydd. Yn y 1800au roedd 300 o ddynion yn gweithio yn y mwyngloddiau cyfagos.

Copper

Copper ore has been mined on the Great Orme for over 4,000 years. The uneven ground indicates the location of some of the workings. In the 1800s there were 300 men working in the mines around here.

EDRYCHWCH AM
Ychydig uwchben mwyngloddiau'r Gogarth mae'r system bwmpio 'Flop Jack' wedi'i hail-greu

LOOK OUT FOR
Just above the Great Orme mines you can see a reconstruction of the 'Flop Jack' pumping system

Bythynnod mwynwyr ar y Gogarth
Miners' cottages on the Great Orme

I echdynnu mwyn, roedd yn rhaid tynnu dŵr o'r gweithfeydd 300 troedfedd o dan y ddaear. Roedd dyfais 'Flop Jack' yn pwmpio dŵr i fyny o'r gweithfeydd tanddaearol. Y cyfan sy'n weddill heddiw yw cyfres o byllau yr oedd y system yn gweithio arnynt. Mae'r pyllau'n ymestyn o'r Mwynglawdd Newydd i Ffynnon Gogarth, ychydig yn is i lawr na'r fan lle'r ydych yn sefyll. Roedd pob pwll yn cynnwys ffrâm siâp 'A' o wialenni cyswllt a oedd yn cael eu gyrru gan ddefnyddio dŵr o'r ffynnon ac yn gyrru'r pwmp yn eu tro. Roedd y ddyfais bwmpio'n cael ei galw'n 'Tom a Jerry', a enwyd nid ar ôl y cartŵn ond ar ôl dau gymeriad terfysglyd yng nghylchgrawn Pierce Egan 'Life in London'.

To extract the ore, water had to be removed from the workings 300 feet below. A 'Flop Jack' device pumped water up from underground. All that remains today is a series of pits over which the system worked. The pits stretch from the New Mine to the well at Ffynnon Gogarth, just below where you are standing. Each pit contained an 'A' frame of connecting rods which were driven using water from the well and in turn drove the pump. The pumping device was called the 'Tom and Jerry', named not after the cartoon but after two riotous characters in Pierce Egan's journal 'Life in London'.

DILYNWCH Y STORI...

Dysgwch fwy am ddiwydiant yr ardal yma yn:

- **Tirwedd Mwyngloddio Plwm Gwydir (Conwy)** ewch am dro i ddarganfod olion nifer o fwynfeydd plwm hynafol
- **Mwynfeydd Copr Cwm Bychan a (Beddgelert)** darganfyddwch sut roedd copr yn cael ei fwyngloddio yn y brynau

FOLLOW THE STORY...

Find out more about this area's industry at:

- **Gwydir Lead Mining Landscape (Conwy)** and explore on foot the remains of many ancient lead mines
- **Cwm Bychan and Sygun Copper Mines (Beddgelert)** to discover how copper was mined in the hills around here